

Ierosināta lieta par normām, kas nosaka valsts vecuma pensijas minimālo apmēru

Satversmes tiesas 1. kolēģija 2020. gada 22. janvārī ierosināja lietu “Par Ministru kabineta 2011. gada 5. decembra noteikumu Nr. 924 “Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru” 2.2. apakšpunkta, Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1. apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim), kā arī Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumu Nr. 579 “Noteikumi par minimālās valsts vecuma pensijas apmēru” 2. punkta un 3.2. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 109. pantam”.

Apstrīdētās normas

Ministru kabineta 2011. gada 5. decembra noteikumu Nr. 924 “Noteikumi par vecuma pensijas minimālo apmēru” 2.2. apakšpunkts: “Vecuma pensijas minimālais apmērs nevar būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kas noteikts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru, kuram atkarībā no personas uzkrātā apdrošināšanas stāža (pilnos gados) piemērots šāds koeficients:

[..]

2.2. personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 21 gada līdz 30 gadiem, –1,3.”

Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 “Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.1. apakšpunkts (šeit un turpmāk – redakcijā, kas bija spēkā līdz 2019. gada 31. decembrim): “Valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs ir:

2.1. Valsts sociālo pabalstu likuma 13. panta pirmajā daļā minētajām personām, izņemot personas ar invaliditāti un personas ar invaliditāti kopš bērnības, – 64,03 *euro* mēnesī.”

Ministru kabineta 2019. gada 3. decembra noteikumu Nr. 579 “Noteikumi par minimālās vecuma pensijas apmēru” (turpmāk – Noteikumi Nr. 579) 2. punkts: “Minimālās vecuma pensijas aprēķina bāze ir 80,00 *euro*, personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro*. Minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzi pārskata Ministru kabinets pēc labklājības ministra ierosinājuma atbilstoši valsts budžeta iespējām, izvērtējot ekonomisko situāciju valstī.”

Noteikumu Nr. 579 3.2. apakšpunkts: “Minimālās vecuma pensijas apmēru nosaka, minimālās vecuma pensijas aprēķina bāzei atkarībā no personas apdrošināšanas stāža (pilnos gados), par kuru piešķirta (pārrēķināta) Latvijas Republikas vecuma pensija, piemērojot šādus koeficientus:

[..]

3.2. personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir no 21 gada līdz 30 gadiem, – 1,3.”

Augstāka juridiska spēka norma

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pants: “Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Augstākās tiesas pieteikuma. Augstākās tiesas izskatīšanā ir administratīvā lieta, kurā pieteicējs lūdz labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicēja pensija tiktu aprēķināta, piemērojot valstī noteikto vidējo apdrošināšanas

iemaksu algu. Šajā lietā esot jānoskaidro, vai valsts ir sniegusi pieteicējam sociālo nodrošinājumu – valsts vecuma pensiju – pienācīgā apmērā. Tādējādi esot jāpārbauda, vai no apstrīdētajām normām izrietošais pieteicēja vecuma pensijas apmērs ir atbilstošs Satversmes 109. pantam, tostarp ņemot vērā arī Latvijai saistošās starptautisko tiesību normas.

Augstākā tiesa uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 109. pantam. Likumdevējs esot veicis pasākumus tiesību uz sociālo nodrošinājumu īstenošanai, tomēr valsts neesot nodrošinājusi šo tiesību īstenošanu vismaz minimālā apmērā, ņemot vērā Pārskatītajā Eiropas Sociālajā hartā ietvertās un no cilvēka cieņas principa, kā arī sociāli atbildīgas valsts principa izrietošās prasības. Proti, valsts vecuma pensijas minimālais apmērs esot zemāks par nabadzības sliekšni.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Saeimu līdz 2020. gada 23. martam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir **2020. gada 22. jūnijs**. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodamā tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību un
protokola nodaļas vadītāja

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv
67830749, 26200580